

MCCA

EXPERTISECENTRUM CULTUURONDERWIJS

Monitor en Evaluatie

PILOT CULTUURCOACH AMSTERDAM

2020-2021



Voorwoord | **2**

Samenvatting | **3**

1. Pilot Cultuurcoach Amsterdam 2020-2021 | **5**

A: Beleidskaders en doelstellingen | **5**

B: Financiering, voorwaarden en criteria | **7**

2. Resultaten Monitor | **8**

3. Evaluatie Pilot Cultuureducatie Amsterdam | **11**

A: Voowaarden subsidie cultuurcoach | **12**

B: Scholen | **17**

C: De Amsterdamse Cultuurcoaches | **22**

D: Samenwerking tussen de partijen | **24**

E: De Leergemeenschap | **29**

Bijlagen | **34**



In opdracht van de gemeente Amsterdam, afdelingen Onderwijs en Kunst & Cultuur
en met bijdragen van het Amsterdams Fonds voor de Kunst
Amsterdam, 22 juni 2021

Voorwoord

Voor u ligt de Monitor en Evaluatie Pilot Cultuurcoach Amsterdam 2020-2021. Met de Pilot Cultuurcoach wordt de nieuwe Regeling Cultuurcoach 2022-2024 voorbereid, zoals opgenomen in de Hoofdlijnen Kunst en Cultuur 2021-2024 en het Kunstenplan 2021-2024. Middels een stadsbrede pilot is onderzocht onder welke voorwaarden cultuurcoaches het beste kunnen bijdragen aan verbreding en verdieping van cultuureducatie in Amsterdam.

De Pilot Cultuurcoach Amsterdam 2020-2021 is ontstaan uit een intensieve gemeentelijke samenwerking tussen Onderwijs en Kunst & Cultuur. Het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK) voert de subsidie Pilot Cultuurcoach Amsterdam 2020-2021 uit. Mocca is verantwoordelijk voor de implementatie, monitoring en evaluatie van de pilot en voor de leergemeenschap van de cultuurcoaches.

Deze rapportage bestaat uit twee onderdelen: een monitor en een evaluatie. In de monitor (Hoofdstuk 2) vindt u onder meer de resultaten van de pilot, zoals de aantallen cultuurcoaches, scholen en culturele instellingen die deelnemen, en het bereik en de inzet van de middelen. In de evaluatie (Hoofdstuk 3) leest u hoe de verschillende partijen de pilot hebben ervaren, welke kansen en uitdagingen zij zagen, en hoe het doel van de pilot is behaald.

Oprechte dank gaat uit naar de culturele instellingen, scholen en cultuurcoaches voor hun waardevolle bijdragen aan de rapportage en voor hun inzet en inhoudelijke bijdrage aan de Pilot Cultuurcoach Amsterdam 2020-2021.

Peggy Brandon
Directeur Mocca



Van kansenongelijkheid naar kansengelijkheid: Karim Amghar in gesprek met de Leergemeenschap Cultuurcoach vanuit de Balie.

Samenvatting

De Pilot Cultuurcoach Amsterdam 2020-2021 is een uitbreiding van het Basispakket Kunst- en Cultuureducatie in Amsterdam en een voorbereiding op de besluitvorming over de Regeling Cultuurcoach 2022-2024, zoals opgenomen in de Hoofdlijnen Kunst en Cultuur 2021-2024 en het Kunstenplan 2021-2024. Het doel van de Regeling Cultuurcoach 2022-2024 is cultuureducatie op school te verdiepen en te verbreden en de doorstroom van leerlingen naar het naschoolse aanbod cultuureducatie te vergroten. Cultuurcoaches vergroten de kansengelijkheid van kinderen en jongeren en dragen bij aan werkdrukvermindering op school omdat zij als onderwijsbevoegde vakdocenten zelfstandig lesgeven voor de klas.

Binnen de pilot zijn 88 cultuurcoaches, vanuit 32 culturele instellingen actief op 80 scholen in het (speciaal) basisonderwijs, het voortgezet speciaal onderwijs, het praktijkonderwijs en het vmbo in Amsterdam (peildatum 6 september 2021). De cultuurcoaches worden ingezet op scholen waar het lerarentekort en de kansengelijkheid het meest onder druk staan, vooral in de stadsdelen Nieuw-West, Zuidoost en Noord. Samen geven de cultuurcoaches gemiddeld 768 uur per week cultuureducatie in de klas onder schooltijd en besteden zij gemiddeld 552 uur per week aan de doorstroom van leerlingen naar het naschoolse aanbod cultuureducatie. De cultuurcoaches geven als vakdocent les in beeldende kunst, dans, letteren, spoken word, jeugd- en jongerentheater, film en nieuwe media, social design, cultureel erfgoed en muziek.

Een zoom-bijeenkomst
van de Leergemeenschap
Cultuurcoaches



De deelnemende scholen zijn erg enthousiast over de Pilot Cultuurcoach; het draagvlak voor de Amsterdamse cultuurcoach is groot. De scholen vinden kunst- en cultuureducatie onder en na schooltijd belangrijk en kunnen er met een cultuurcoach beter op inzetten. Zij ervaren een grote meerwaarde van een cultuurcoach op school en zien dat er een positieve invloed van uitgaat op de leerlingen. De cultuurcoach enthousiasmeert leerlingen voor cultuureducatie. De cultuurcoach brengt expertise met zich mee en versterkt, verdiept, verbreedt en verbindt het cultuureducatieve aanbod op school. De kosteloze inzet van de cultuurcoach is zeer welkom op scholen die voor cultuureducatie nauwelijks of geen financiële middelen hebben. Doorgaans ervaren de scholen door de inzet van een cultuurcoach werkdrukverlichting, vooral doordat zij samenwerken met de (interne) cultuurcoördinator. In het begin kost de inzet van een cultuurcoach soms meer tijd.

De culturele instellingen en de cultuurcoaches voelen zich in de samenwerking met de scholen welkom, gerespecteerd en gewaardeerd voor hun expertise. Factoren die bijdragen aan het draagvlak in de school zijn de aanwezigheid van een (interne) cultuurcoördinator, een nauwe samenwerking van de cultuurcoach met de cultuurcoördinator en een duurzame inzet van een cultuurcoach. De culturele instellingen zetten zich met bevoegdheid en volharding in voor de kansengelijkheid van leerlingen en onderschrijven dat cultuureducatie hieraan kan bijdragen. Dankzij de pilot hebben zij nieuwe scholen en nieuwe leerlingen (doelgroepen) bereikt. Binnen de pilot liggen de uitdagingen voor de culturele instellingen vooral in de financiële dekking van overhead- en coördinatiekosten, in het vinden van cultuureducatieprofessionals met een onderwijsbevoegdheid en in het werven van vakleerkrachten met een bi-culturele achtergrond.



Taalvorming op basisschool De Knotwilg, muziekles luisteren en uitbeelden

© Liefke Bekis

Een aantal culturele instellingen meldt dat cultuurcoaches een wezenlijke impact kunnen maken op scholen met leerlingen die behoefte hebben aan intensieve begeleiding in kleine groepen. Voorts geven zij aan dat het naschoolse aanbod voor leerlingen in het voortgezet speciaal onderwijs en het praktijkonderwijs onvoldoende is.

In de afgelopen tijd hebben de scholen, culturele instellingen en cultuurcoaches ondanks de corona-pandemie succesvol geïnvesteerd in een duurzame samenwerking. Zij juichen een voorzetting van de Amsterdamse cultuurcoach toe.

1. Pilot Cultuurcoach Amsterdam 2020-2021

In dit hoofdstuk vindt u A) een beschrijving van de beleidskaders en doelstellingen van de pilot en B) de financiering en subsidievoorwaarden en -criteria binnen de pilot.

A: Beleidskaders en doelstellingen

Beleidskaders

Sinds 1 januari 2019 is de verruimde Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) 2019 van de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) van kracht. Het doel van deze regeling is kinderen en jongeren te stimuleren sport en kunst te beoefenen in en buiten schooltijd. Concreet betekent de BRC 2019 voor de gemeente Amsterdam dat zij vanaf dan met cofinanciering van de rijksoverheid 60 fte aan extra combinatiefunctionarissen kan inzetten die sport of cultuur combineren met ten minste één andere sector, zoals onderwijs, zorg of welzijn. Het college van Amsterdam heeft besloten de helft hiervan, 30 fte, beschikbaar te stellen voor cultuurcoaches. De uitbreiding en verbreding van de combinatiefunctie van de cultuurcoach is opgenomen in de Hoofdlijnen Kunst en Cultuur 2021-2024 van de gemeente Amsterdam (pagina 30-41) en in het Kunstenplan 2021-2024. De cultuurcoach kan ook een bijdrage leveren aan het verlagen van de werkdruk op scholen met een groot lerarentekort.

In de gemeente Amsterdam was tot 2019 een aanzienlijk deel van de combinatiefunctionarissen ingezet als buurtsportcoach (125 fte) en een klein deel (2 fte) als cultuurcoach in het basisonderwijs.

Binnen het Basispakket ligt de focus op door de gemeente gesubsidieerd muziekonderwijs via muziekscholen. Door de 30 extra fte's aan combinatiefunctionarissen in te zetten voor cultuurcoaches uit verschillende kunst- en cultuurdisciplines wordt het Basispakket Kunst- en Cultuureducatie uitgebreid en verbreed in disciplines. Naast muziekonderwijs biedt de cultuurcoach cultuureducatie in andere vakdisciplines zoals jeugd- en jongerentheater, dans, beeldend, film, letteren, social design en cultureel erfgoed in het (speciaal) basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs. De focus in het voortgezet onderwijs ligt bij de eerste twee leerjaren van het vmbo en het praktijkonderwijs.

De prioriteit van de Pilot Cultuurcoach ligt bij de samenwerking tussen culturele instellingen en scholen met een hoog percentage leerlingen met een (risico op) onderwijsachterstand. Door cultuurcoaches vooral in te zetten als onderwijsbevoegde kunst- en cultuuroccenten op scholen leveren zij een belangrijke bijdrage aan de werkdrukvermindering en het lerarentekort in Amsterdam.

Profiel Cultuurcoach Amsterdam

De Amsterdamse cultuurcoaches geven in verschillende disciplines zelfstandig kunst- en cultuurlessen voor de klas en hebben een onderwijsbevoegdheid. Zij zorgen voor verdieping en verbreding van inclusieve cultuureducatie onder schooltijd en bevorderen de doorstroom van leerlingen naar het naschoolse cultuuraanbod in de vrije tijd. Cultuurcoaches bevorderen de kansengelijkheid doordat zij actief zijn op scholen met veel kinderen met een (risico op) onderwijsachterstand en doordat zij leerlingen die nog geen naschoolse cultuurlessen volgen ondersteunen en begeleiden naar naschoolse cultuur- en kunstlessen.

Cultuurcoaches leggen de verbinding tussen school, thuis en buurt. Ze verbeteren de aansluiting van cultuureducatie vanuit school met het naschoolse en buitenschoolse domein en bouwen aan duurzame relaties tussen scholen, culturele partners, welzijnsinstellingen, BSO's en de ouders en verzorgers van de leerlingen uit hun klas(sen). Ze zijn er voor elke kunstdiscipline; als vakleerkracht, als verbinder tussen binnen- en buitenschools aanbod en/of als begeleider met als doel kunst- en cultuureducatie toegankelijk en dichtbij te brengen voor kinderen en jongeren in Amsterdam. Ze vormen een afspiegeling van de bevolkingssamenstelling van de stad of de wijk en zijn zich tijdens de uitvoering van hun werk bewust van de hyperdiversiteit van de Amsterdamse jeugd.

Samenwerking Onderwijs en Kunst en Cultuur

Specifiek en bijzonder aan de situatie in Amsterdam is dat op gemeentelijk niveau binnen de Pilot Cultuurcoach Amsterdam 2020-2021, de wethouders en ambtenaren van de beleidsafdelingen Onderwijs en Kunst & Cultuur samen optrekken om de kansengelijkheid van kinderen en jongeren middels kunst- en cultuureducatie te bevorderen en de werkdruk voor leerkrachten te verlichten. Onderwijs co-financiert de Pilot Cultuurcoach en matcht de Rijksbijdrage van de BRC 2019.



© Henk Rougier

Cultuurcoaches maken kennis met elkaar tijdens de aftrap Pilot Cultuurcoach Amsterdam

Uitvoering Pilot Cultuurcoach Amsterdam 2020-2021

In opdracht van - en samen met - de gemeente Amsterdam voeren het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK) en Mocca - het expertisecentrum Cultuuronderwijs Amsterdam - de Pilot Cultuurcoach Amsterdam 2020-2021 uit. De uitvoering van de subsidie Pilot Cultuurcoach Amsterdam ligt in handen van het AFK, de implementatie en coördinatie van de pilot, de uitvoering van de monitor en de evaluatie en het deskundigheidsbevorderingstraject van de cultuurcoaches liggen bij Mocca.

Verlengde looptijd pilot en COVID-19

De looptijd van de Pilot Cultuurcoach Amsterdam was aanvankelijk gepland van januari 2020 tot en met december 2020.

Tussen maart en juni 2020 kon de uitvoering van de pilot tijdelijk niet doorgaan vanwege de ingrijpende maatregelen als gevolg van de coronacrisis. Eind juni 2020 werd de uitvoering van de pilot hervat en is de looptijd ervan verlengd tot en met december 2021.

B: Financiering, voorwaarden en criteria

Financiering en fte-norm

Voor de gehele looptijd en de uitvoering van de pilot van januari 2020 tot en met december 2021 is een totaalbudget van 2,55 miljoen beschikbaar gesteld. Hiervan is 2,215 miljoen voor de inzet van cultuurcoaches en € 335.000 voor direct aan de pilot gerelateerde ondersteuning en activiteiten. De gemeente Amsterdam afdeling Onderwijs co-financiert de rijksbijdrage van de BRC met een bedrag van 1,35 miljoen. Het Rijk hanteert een fte-norm van € 50.000 per 1 fte cultuurcoach. De daadwerkelijke realisatie en inzet van cultuurcoaches wordt jaarlijks op 1 september gemeten met de landelijke BRC-monitor.

Voorwaarden culturele instellingen

Binnen de pilot kon subsidie aangevraagd worden door culturele instellingen die:

- deel uitmaken van het Kunstenplan 2017-2020 en/of 2021-2024;
- als kerntaak cultuureducatie hebben en een visie op talentontwikkeling;
- een meerjarige relatie hebben met een of meer scholen met veel leerlingen met een (risico op) onderwijsachterstand;
- samenwerken met culturele-, welzijns-, of partnerorganisaties;

Voorwaarden subsidie

De voorwaarden voor toekenning van de subsidie waren:

1. Focus op de samenwerking met scholen met meer dan 50% leerlingen met een (kans op) onderwijsachterstand.
2. De inzet van een onderwijsbevoegde cultuurcoach met een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG).
3. Uitsluitend bedoeld voor de inzet van middelen voor cultuurcoaches.
4. Deelname van de cultuurcoach(es) aan het deskundigheidsbevorderingstraject c.q. de leergemeenschap.
5. Medewerking aan monitoring en deelname van de culturele instellingen, de scholen en de cultuurcoaches aan de evaluaties ten behoeve van de voorbereiding op de besluitvorming over de Regeling Cultuurcoach 2022-2024.

Criteria scholen

De gemeente Amsterdam focust op de scholen waar de kansengelijkheid van de leerlingen het meest onder druk staat. Om dit te borgen zijn er twee criteria opgesteld waaraan de scholen moeten voldoen om deel te kunnen nemen aan de pilot:

1. De school heeft een hoog percentage leerlingen (>50%) die risico lopen op onderwijsachterstand, met een gedoogde marge van 30-50%.
2. De school valt onder het (speciaal) basisonderwijs, het (voortgezet) speciaal onderwijs, het praktijkonderwijs (leerjaren 1 en 2) of het vmbo (leerjaren 1 en 2).

2. Resultaten Monitor

De data van de monitor van de Pilot Cultuurcoach Amsterdam 2020-2021 zijn gebaseerd op administratieve gegevens van de projectbegeleiding, op de subsidieaanvragen en subsidieverantwoording van het AFK en op de vragenlijsten van de evaluaties die door Mocca zijn ontwikkeld en uitgevoerd.

Aantal scholen en onderwijstypen

Stadsbreed doen 84 scholen mee aan de Pilot Cultuurcoach Amsterdam, waarvan 55 in het primair onderwijs (po), 5 in het speciaal basisonderwijs (sbo), 5 in het voortgezet speciaal onderwijs (vso), 4 in het praktijkonderwijs (pro) en 15 in het voortgezet middelbaar beroepsonderwijs (vmbo). Binnen de pilot ligt het gewicht van de scholen met 71% iets meer op het (speciaal) basisonderwijs.

Op 80 van de 84 scholen wordt op dit moment een cultuurcoach ingezet (peildatum 6 september 2021). De overige 4 scholen maken op dit moment nog afspraken met de culturele instellingen met wie zij willen samenwerken over de inzet van een cultuurcoach op hun school.

Tabel 2.1 Pilotscholen naar type onderwijs

Type onderwijs	Aantal	Percentage
po	55	65%
sbo	5	6%
vso	5	6%
pro	4	5%
vmbo	15	18%
TOTALEN	84	100%

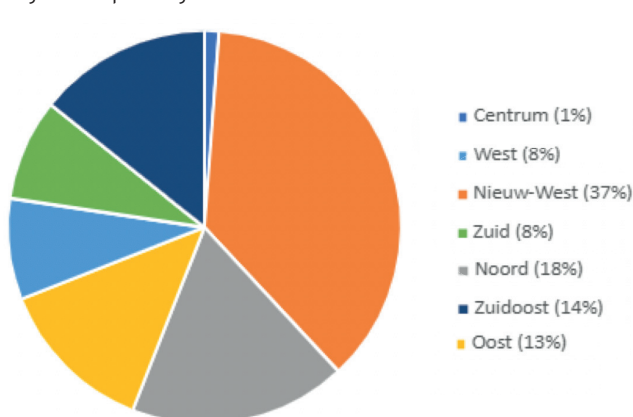
Spreiding stadsdelen

De cultuurcoaches zijn het meest actief op scholen in de stadsdelen Nieuw-West (37%), Noord (18%), Zuidoost (14%) en Oost (13%). Dit zijn de stadsdelen waar het lerarentekort en de kansengelijkheid van leerlingen het meest onder druk staan. In *Bijlage 2 Unieke scholen naar stadsdeel* staan alle deelnemende scholen per stadsdeel.

Tabel 2.2 Spreiding scholen naar stadsdeel

Centrum	1	1%
Nieuw-West	31	37%
Noord	15	18%
Oost	11	13%
West	7	8%
Zuid	7	8%
Zuidoost	12	14%
	84	100%

Figuur 2.1 Spreiding scholen naar stadsdeel



Fte inzet Amsterdamse cultuurcoaches

Binnen de Pilot Cultuurcoach Amsterdam is op peildatum 6 september 2021 38,5 fte aan cultuurcoaches gerealiseerd. Op basis hiervan zijn 88 cultuurcoaches werkzaam. Per week geven zij samen gemiddeld 768 uur lesgebonden kunst- en cultuurlessen voor de klas en besteden zij gemiddeld 552 uur aan de doorgeleiding van leerlingen naar naschools aanbod. Daarmee ligt het gewicht iets meer op de lesgebonden taken met 55% tegenover 40% van de tijd die besteed wordt aan de doorstroom van leerlingen naar het naschoolse aanbod.

Ongeveer 40 cultuurcoaches nemen deel aan de maandelijkse bijeenkomsten van de leergemeenschap. Omgerekend komt dit neer op gemiddeld 67 uur per week voor alle cultuurcoaches samen. Zie *Bijlage 3 Unieke scholen naar onderwijstype* voor een gedetailleerd overzicht.

Doorstroom naschools aanbod

Bij de doorstroom van leerlingen naar buiten- en naschools aanbod streven de cultuurcoaches de volgende doelen op gebied van cultuureducatie en -participatie na: kennismaken en plezier beleven, verbreden, verdiepen en bekwamen. Dit vanuit de gedachte dat cultuureducatie bijdraagt aan de vorming en de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen en dat cultuureducatie hiermee de kansengelijkheid van kinderen vergroot.

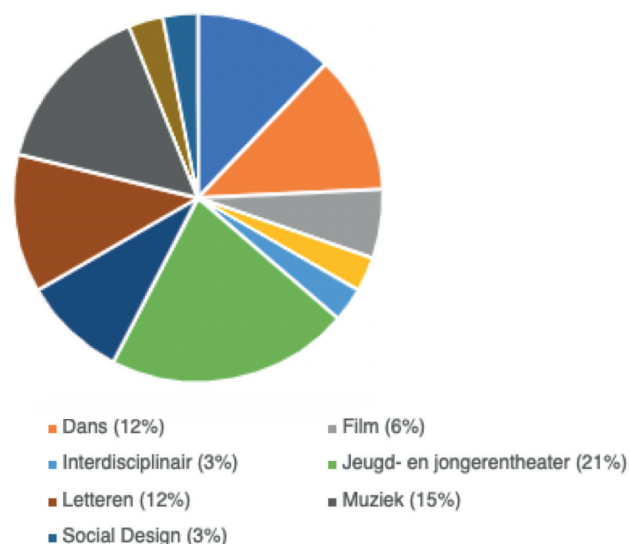
Tabel 2.3 Gerealiseerde inzet fte's cultuurcoaches peildatum 1 september 2021, gemiddeld per week

	Lesgebonden	Doorstroom naschools	Leergemeenschap	Subtotalen
Uren	768	552	67	1387
fte	21,34	1533	1,85	38,5
%	55%	40%	5%	100%

Verbreding disciplines

Bij de pilot zijn 32 culturele instellingen uit Amsterdam betrokken (zie *Bijlage 1 Culturele instellingen naar disciplines*). De culturele instellingen zijn in de breedte verdeeld over diverse kunstdisciplines. Hun focus ligt op jeugd- en jongerentheater (21%), muziek (15%), letteren (12%), dans (12%), film (6%), beeldend (12%), interdisciplinair (3%), social design (3%) podia (3%) of presentatie-instellingen op het gebied van cultureel erfgoed (3%).

Figuur 2.2 Percentuele verdeling disciplines culturele instellingen



Ondanks de beperkingen van de corona-pandemie geeft 59% van de 22 cultuurcoaches die de online enquête hebben ingevuld aan dat leerlingen (zeker) zijn doorgestroomd naar het naschools aanbod van de eigen culturele instelling in de disciplines muziek (77%), beeldend (23%), dans (23%), theater (15%) en film en nieuwe media (15%). Naar schatting gaat het hier om ongeveer 65 leerlingen waarbij in 54% van de gevallen gebruik is gemaakt van financiële ondersteuning vanuit het Jongerencultuurfonds Amsterdam. Naar verwachting komt de doorstroom naar het naschools aanbod weer op gang wanneer de coronamaatregelen steeds meer versoepeld worden.

Besteding financiële middelen

De totaalbesteding 2020-2021 is op peildatum 1 september 2021 € 1.837.165, bestaande uit:

- € 867.906 gehonoreerd in 2020 aan de culturele instellingen die een aanvraag hebben ingediend;
- € 969.259 gehonoreerd in 2021 en toegezegd aan de culturele instellingen die een aanvraag hebben ingediend.

Het restantbedrag van € 345.741 wordt naar verwachting voor 1 januari 2022 toegekend aan de pilot-instellingen die dit aanvragen voor matchings- en/of overbruggingsgelden tot aan de nieuwe Regeling Cultuurcoach 2022-2024. Daarmee kunnen pilot-instellingen de continuïteit van de activiteiten van de huidige cultuurcoaches op de scholen waarborgen. De nieuwe Regeling Cultuurcoach 2022-2024 gaat naar verwachting op 1 maart 2022 van start.



© Petra Veenstra

Beeldende les zelfportret maken met drukwerktechniek, Flevoparkschool.

3. Evaluatie Pilot Cultuureducatie Amsterdam

Sinds de start van de pilot heeft Mocca drie evaluaties ontwikkeld en uitgevoerd: (1) in oktober 2020 met de culturele instellingen en cultuurcoaches middels een online vragenlijst ten behoeve van de voortgang van de pilot en de voorbereiding van de verbreding van de pilot in januari 2021; (2) in april 2021 met de culturele instellingen en de cultuurcoaches middels een participatieve online evaluatie via Zoom; en (3) in juni 2021 met de culturele instellingen, scholen en cultuurcoaches middels een online vragenlijst. Na afloop van de pilot volgt voor de verantwoording van de subsidie Pilot Cultuurcoach Amsterdam 2020-2021 nog een slotevaluatie.

In dit evaluatierapport wordt veelal verwezen naar de meest recente statistische en kwalitatieve gegevens en quotes uit de online vragenlijst van juni 2021. Het is goed om daarbij in het achterhoofd te houden dat er verschillende soorten dataverzameling en monitoring ten grondslag liggen aan de algehele Monitor en Evaluatie van de Pilot Cultuurcoach Amsterdam 2020-2021. In *Bijlage 4 Type monitoring, evaluaties en aantal respondenten* staan de verschillende typen dataverzameling en monitoring weergegeven.

In dit hoofdstuk staan de resultaten van evaluatie van:

- A Voorwaarden subsidie cultuurcoach
- B Scholen
- C De Amsterdamse Cultuurcoaches
- D Samenwerking tussen de partijen
- E De Leergemeenschap

Mocca doet een aantal aanbevelingen op basis van de resultaten.



Praktijkvoorbeeld Orion College Noord

Beeldend werk gemaakt door leerlingen van het Orion College in Amsterdam Noord. De leerlingen gaan naar het voortgezet speciaal onderwijs en hebben hier onder leiding van cultuurcoach Jasmijn Kamsma van Stichting Tamino, in kleine groepen van ongeveer tien leerlingen, zes weken aan gewerkt.

A. Voorwaarden subsidie cultuurcoach

In dit onderdeel van de evaluatie is gekeken naar de voorwaarden van de subsidie cultuurcoach, waaronder de voorwaarde kunstenplaninstelling, de onderwijsbevoegdheid, de aanstelling van cultuurcoaches die een representatie vormen van de Amsterdamse bevolking en tot slot de kosteloze (gesubsidieerde) inzet van een cultuurcoach op school.

Voorwaarde Kunstenplan

Kunstenplaninstellingen van Amsterdam konden een subsidieaanvraag voor de Pilot Cultuurcoach Amsterdam 2020-2021 indienen bij het AFK. Deze voorwaarde had als doel de kwaliteit van de cultuureducatie binnen de Pilot Cultuurcoach Amsterdam te borgen. Een relatief klein aantal subsidieaanvragen zijn gevoerd onder penvoederschap van een Kunstenplaninstelling. In deze situaties is er gekeken naar de verschillende motivaties, constructies en draagvlak van de penvoeders en hun samenwerkingspartners.

Evaluatie voorwaarde Kunstenplan

Culturele instellingen die niet voldoen aan de genoemde voorwaarde maar wel een bewezen staat van dienst hebben op het gebied van cultuureducatie konden in samenwerking met een Kunstenplaninstelling onder penvoederschap meedoen aan de pilot. Deze instellingen geven aan dat zij vanaf 2022 liever onder eigen vlag een aanvraag voor een cultuurcoach zouden willen indienen. Zij willen graag inhoudelijk samenwerken met andere instellingen vanuit een autonome financiële en artistieke positie. Zij wijzen erop dat de kwaliteit van hun cultuureducatie ook onderbouwd kan worden doordat zij een meerjarige subsidie ontvangen van het Fonds voor Cultuurparticipatie.

“[...] willen wij zelf penvoerder zijn. Wij zijn een professionele culturele organisatie die een meerjarige subsidie ontvangt van het Fonds voor Cultuurparticipatie.”

Binnen de pilot is er ook sprake van penvoeders waarbij twee of meerdere culturele instellingen onderdeel zijn van het Kunstenplan. In deze samenwerkingsverbanden is er gekozen voor één penvoerder zodat de overhead van de andere Kunstenplaninstellingen verlicht kon worden. In de samenwerking ontstond zo ruimte voor - en focus op - de inhoud en uitvoering van de samenwerking. Bij een dergelijke constructie en heldere onderlinge afspraken is het draagvlak voor een penvoerder door de betrokken partijen groot. De werkdruk op de overhead kan voor Kunstenplaninstellingen ook een motivatie zijn om juist geen aanvraag onder penvoederschap in te dienen.

Een andere motivatie voor een penvoerder kwam voort uit de wens de overhead en de coördinatie extern te beleggen. In deze constructie werd de subsidie voor de Pilot Cultuurcoach Amsterdam 2020-2021 aangevraagd door een Kunstenplaninstelling voor de uren van de cultuurcoaches van verschillende instellingen. De aan de pilot gerelateerde overhead en coördinatie van de cultuurcoaches worden uitgevoerd door een andere organisatie die niet onder het Kunstenplan 2021-2024 valt. De taken van deze organisatie worden gefinancierd vanuit een regionale subsidie.

Aanbeveling

- De pilot wijst uit dat er naast het Kunstenplan nog andere voorwaarden zijn die de bewezen kwaliteit van een cultuureducatie-instelling onderbouwen, zoals de hierboven genoemde meerjarige subsidie van het Fonds voor Cultuurparticipatie. Neem deze aanvullende voorwaarde op in de Regeling Cultuurcoach Amsterdam 2022-2024 zodat Amsterdamse culturele instellingen met een professioneel aanbod op het gebied van cultuureducatie zelfstandig en autonoom kunnen aanvragen.

Onderwijsbevoegdheid

Dat cultuurcoaches een onderwijsbevoegdheid moeten hebben, is niet zonder reden. Het is een voorwaarde die als doel heeft de kwaliteit van het onderwijs te borgen en de werkdrukverlichting van leerkrachten te ondersteunen doordat cultuurcoaches zelfstandig - zonder de aanwezigheid van de groepsleerkracht - met een groep leerlingen kunnen werken. In de praktijk blijkt er echter ook vraag te zijn vanuit de scholen en culturele instellingen naar vakleerkrachten die niet bevoegd zijn, maar wel vakbekwaam. Deze vakkrachten hebben vaak specifieke expertise en ervaring met de hyperdiverse achtergronden van de Amsterdamse jeugd. Met nadrukkelijke schriftelijke toestemming van de school kunnen deze bekwame maar onbevoegde cultuurcoaches binnen de pilot toch lesgeven in duo's met een leerkracht die wel onderwijsbevoegd is. Dat is een creatieve maar ook kostbare oplossing in termen van financiële middelen en werkdrukverlichting.

Van de cultuurcoaches die de online evaluatie van april 2021 hebben ingevuld ($n=29$), heeft 61% een eerstegraads onderwijsbevoegdheid, 7% een tweedegraads onderwijsbevoegdheid en 3,6% een graad voor het basisonderwijs. Ruim een kwart (28%) geeft aan (nog) geen onderwijsbevoegdheid te hebben. Zij staan in duo's met een cultuurcoach of iemand anders die wel onderwijsbevoegd is voor de klas, hebben een uitzondering op verzoek van de school gekregen en/of zijn momenteel bezig met een opleiding die tot een onderwijsbevoegdheid leidt. De scholen waar zij lesgeven, hebben hiervoor toestemming gegeven. De cultuurcoaches hebben hun opleiding die een onderwijsbevoegdheid geeft, gevolgd bij diverse opleidingsinstituten zoals:

- Amsterdam Hogeschool voor de Kunsten
- Fontys Hogeschool voor de Kunsten
- Toneelacademie Maastricht
- Academie voor Beeldende Vorming
- Pabo
- Breitner Academie
- ArtEZ Zwolle
- Conservatorium van Amsterdam
- Toneelacademie Theatermaken

De meeste cultuurcoaches die geen onderwijsbevoegdheid hebben, geven aan die (misschien) wel te willen halen, mits:

1. De opleiding inhoudelijk echt iets te bieden heeft voor (bekwame onbevoegde) docenten die al heel veel didactische werkervaring hebben.
2. Hiervoor (doorbetaalde) tijd gegeven wordt.
3. Het volgen van de opleiding zo min mogelijk interfereert met de huidige inzet van hun lopende freelancewerkzaamheden om inkomstenderving te voorkomen.

Aanbevelingen korte termijn

Mogelijk zijn op korte termijn uitzonderingssituaties denkbaar waarin op verzoek van de school wel een cultuurcoach zonder onderwijsbevoegdheid op middellange termijn (niet langer dan twee jaar) ingezet mag en kan worden, zoals de:

- uitzonderingen genoemd in de Handreiking Lerarentekort Primair Onderwijs van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW, 2018) en op de website van het Onderwijsloket;
- de toestemmingsclausule van de school voor het inzetten van een specifieke onbevoegde maar bekwame cultuurcoach.

Aanbevelingen lange termijn

- Onderzoek met het (hoger) onderwijsveld, de cultuurcoaches en andere niet-onderwijsbevoegde professionals uit het culturele veld onder welke randvoorwaarden bekwame vakdocenten zonder onderwijsbevoegdheid gemotiveerd in staat kunnen worden gesteld om een onderwijsbevoegdheid te halen.
- Onderzoek met de sector Onderwijs of er mogelijk een breed en verkort opleidingstraject ontwikkeld kan worden dat een onderwijsbevoegdheidsgraad aan ervaren vakdocenten kunst en cultuur geeft.
- Onderzoek met het onderwijsveld en de culturele sector of er een ander soort pedagogische en/of didactische aantekening mogelijk is die lesgeven voor de klas zonder onderwijsbevoegdheid mogelijk maakt waarbij de kwaliteit van de les geborgd wordt.

Representatie Amsterdamse bevolking

In de profielbeschrijving van de Amsterdamse cultuurcoach staat dat de groep cultuurcoaches samen een representatieve weerspiegeling moet zijn van de bevolking van Amsterdam. In de online evaluatie van juni 2021 is daarom aan de culturele instellingen gevraagd in welke mate zij het personeelsbestand van hun organisatie een representatie vinden van de bevolking van Amsterdam. Op een schaal van 1 tot 10 scoren de culturele instellingen voor wat betreft de representatie van hun personeelsbestand gemiddeld een 6,7 ($n=21$). Een overgroot deel (85%) geeft aan dat zij de samenstelling van het personeel van hun organisatie graag (nog) diverser en representatiever zou willen zien.

Instellingen willen hun teams diverser en inclusiever maken. De culturele instellingen vinden het belangrijk dat de grote diversiteit aan leerlingen die zij op de scholen bereiken, terug te zien is in de samenstelling van de poule cultuurcoaches. Een groot deel van de instellingen past bij de werving van hun cultuurcoaches de Code Diversiteit en Inclusie toe (80%, $n=20$). Tegelijkertijd ervaren zij het werven van cultuurcoaches met een bi-culturele achtergrond als een uitdaging.



Cultuurcoach Dolf Hoen van We Are On The Move geeft breakdance les op basisschool De Achtsprong in Amsterdam Zuidoost

“Op dit moment is de grote diversiteit aan culturen die we bij de leerlingen zien (nog) niet vertegenwoordigd in ons eigen team. We zijn ons daarvan bewust en zoeken specifiek naar kunstdocenten afkomstig uit en/of werkzaam in Amsterdam Zuidoost [...]”

“Het is belangrijk iemand voor de klas te zetten die als rolmodel voor de leerlingen kan dienen. Iemand waar leerlingen zich mee kunnen identificeren en iemand die zich op zijn beurt weer met de leerlingen kan identificeren. [...]”

“De representatie van het personeel bij (ons, red.) is goed, maar niet in het team van de cultuurdocenten. Bij de cultuurdocenten hebben (we, red.) weinig personeel met een bi-culturele achtergrond.”

“Wij merken dat het ons nog onvoldoende lukt om kunstdocenten te werven met een bi-culturele Turkse of Marokkaanse achtergrond. Als we daar goede suggesties voor kunnen krijgen dan staan we daar zeer voor open.”

- Culturele instellingen, evaluatie juni 2021

Aanbeveling

- Voeg aan de subsidievoorwaarden een eenvoudig wervingsplan toe dat de uitgangspunten van de Code Diversiteit en Inclusie concretiseert. Dit kan de werving van een divers en inclusief personeelsbestand bevorderen.

Gesubsidieerde inzet cultuurcoach

De aan de pilot gerelateerde overheadkosten van de instellingen, de materiaalkosten van de lessen en de entree- en reiskosten voor bezoeken aan culturele instellingen vallen niet onder de gesubsidieerde inzet van cultuurcoaches. De subsidie voor de pilot mag conform de voorwaarden van de rijkssubsidie alleen besteed worden aan de loonkosten van de cultuurcoaches.

De culturele instellingen zijn enthousiast over het inzetten van cultuurcoaches op de scholen, maar stuiten op deze voorwaarden voor de gesubsidieerde inzet van cultuurcoaches. De culturele instellingen zoeken naar een oplossing voor de overhead- en coördinatiekosten. De overhead bestaat onder meer uit het werven van scholen en cultuurcoaches, uit coördinerende, inhoudelijke, ondersteunende, aansturende, beleidsvormende en praktische taken en uit evaluaties en personeelszaken.



De Rode Loper op School, Danspresentatie van groep 5, De Kaap

De culturele instellingen die de online evaluatie van juni 2021 hebben ingevuld ($n=20$) geven aan dat zij hun overhead en hun niet onder de Pilot Cultuurcoach Amsterdam 2020-2021 vallende kosten (co)financieren middels:

- de meerjarige subsidie van het Kunstenplan 2017-2020 (42%);
- de meerjarige subsidie van het Kunstenplan 2021-2024 (68%);
- eigen bijdragen van de school, eigen inkomsten en vrijwillige (onbezoldigde) inzet (26%);
- particuliere fondsen en vrijwilligers (21%);
- landelijke subsidies zoals het Filmfonds (5,3%);
- andere gemeentelijke subsidies zoals stadsdeelgelden voor kwetsbare jongeren in Coronatijd en vouchergelden (21%).

Daarnaast blijkt dat de gesubsidieerde inzet van een cultuurcoach op scholen kan concurreren met het reguliere aanbod van culturele instellingen. Voor dit aanbod betalen scholen wel een eigen bijdrage. Tegen de uitgangspunten van de Pilot Cultuurcoach Amsterdam in vroeg een aantal culturele instellingen de scholen daarom (toch) om een eigen bijdrage. De gemeente en het AFK hebben daartegen ingegrepen.

Voor de scholen is de gesubsidieerde inzet van cultuurcoaches van belang. In de online evaluatie van juni 2021 is aan de scholen gevraagd in hoeverre de gesubsidieerde inzet van een cultuurcoach bijdraagt aan hun deelname aan de pilot. Van de scholen die deze vraag hebben ingevuld ($n=40$), geeft ruim 90% aan dat de gesubsidieerde inzet van een cultuurcoach (zeer) heeft bijgedragen aan hun besluit om aan de pilot deel te nemen. De meeste scholen zouden zich anders geen cultuurcoach hebben kunnen veroorloven. Daarnaast maakt de subsidie de keuze voor een cultuurcoach laagdrempelig en hoeft de inzet van een cultuurcoach hierdoor niet ten koste te gaan van andere keuzes of middelen. Slechts een klein deel van de scholen (7,5%) geeft aan neutraal tegenover de gefinancierde inzet van een cultuurcoach te staan.

“De (...) is een kleine school, ik had anders de middelen niet gehad. En het helpt om het niet ‘ ten koste ‘ van andere inzet te laten gaan, maar juist aanvullend te laten zijn.”

“We zouden het ons anders niet kunnen permitteren.”

“Door de komst van een cultuurcoach heeft het cultuuronderwijs een extra impuls gekregen wat uit eigen middelen niet bekostigd had kunnen worden.”

“Wij zijn een kleine school, en moeten financieel keuzes maken. Wij zouden dit zelf niet kunnen financieren.”

- Scholen, online evaluatie 2021

Op de vraag of de school bereid is om zelf (ook) een financiële bijdrage te leveren geeft 44% van de scholen aan dat zij daartoe misschien wel bereid zijn. De eigen bijdrage zou dan echter wel moeten passen binnen het beperkte budget van de school en de opbrengsten van de inzet van een cultuurcoach moeten dit motiveren. 36% van de scholen geeft aan geen of nog geen antwoord op de vraag te kunnen geven, omdat daarvoor eerst de hoogte van het bedrag van de eigen bijdrage bekend moet zijn. Een deel van de scholen (15%) meldt geen ruimte te hebben voor een eigen financiële bijdrage, hun budget is daarvoor te laag. Een kleine minderheid van de scholen (5%) is bereid om zelf een financiële bijdrage te leveren. Geconcludeerd kan worden dat het niet wenselijk is om scholen om een eigen bijdrage te vragen, omdat niet iedere school daarvoor de financiële middelen heeft. Deze conclusie ondersteunt de uitgangspunten van de pilot.

Redenen om voor een cultuurcoach te kiezen

Scholen zien de inzet van een cultuurcoach als een bijzondere kans om het cultuuronderwijs op hun school te versterken, hun leerlingen te enthousiasmeren voor cultuureducatie en hen door te laten stromen naar naschools aanbod. De scholen zijn enthousiast over de komst van de cultuurcoaches. Ze vinden de doorstroom naar cultuureducatie in het naschoolse belangrijk, maar hebben er zelf vaak de tijd niet voor. De komst van de cultuurcoach maakt het mogelijk om in te zetten op cultuureducatie op school en op de verbinding met naschoolse cultuureducatie in de vrije tijd.

Andere redenen die de scholen noemen om voor een cultuurcoach te kiezen zijn onder meer:

- Werkdrukvermindering in het docententeam.
- Leerlingen in aanraking brengen met kunst- en cultuuronderwijs.
- Leerlingen laten doorstromen naar naschools aanbod.
- Leerlingen enthousiasmeren voor kunst- en cultuureducatie.
- Leerlingen talenten laten ontdekken en ontwikkelen.
- Expertise de school in brengen.
- Meer ruimte creëren voor kunst en cultuur op school.
- Het aanbod van kunst- en cultuuronderwijs op school versterken.



© Henk Rougier

Adviseurs van Mocca in gesprek met cultuurcoaches tijdens de Kick-Off van de Pilot Cultuurcoach Amsterdam in het Compagnietheater.

Werkdrukvermindering

Iets meer dan de helft (52%) van de scholen geeft aan dat sinds de komst van de cultuurcoach de werkdruk verminderd is. Genoemde elementen die bijdragen aan werkdrukvermindering zijn:

- Ontlasting van niet-lesgebonden taken bij de leerkrachten.
- Halvering van de klassen: kleinere groepen en minder leerlingen leiden tot meer geconcentreerde en gemotiveerde leerlingen.
- Door het vrijspelen van de docenten komen zij toe aan andere taken zoals administratie of het ontwikkelen van lessen.
- Er is ruimte voor extra ondersteuning in de klas.
- De werkdruk van de cultuurcoördinator wordt verlicht door de aanvulling en ondersteuning van en de samenwerking met de cultuurcoach.
- De cultuurcoach heeft, in plaats van de leerkracht, contactmomenten met de ouders/verzorgers en de leerlingen over geschikte cultuureducatieve activiteiten na schooltijd.

De meerwaarde van de cultuurcoach voor de werkdrukvermindering van de cultuurcoördinator is verschillende malen genoemd, ook tijdens andere onderdelen van de monitoring, gesprekken met het veld en evaluaties. Op een aantal scholen werken de cultuurcoördinator en de cultuurcoach nauw samen als duo.

“Als school hebben we gebrekkige kennis over de mogelijkheden in kunst en cultuur. Onze cultuurcoördinator staat voor de klas. Vaak heeft ze weinig tijd om een geschikte activiteit te regelen. Een cultuurcoach die zowel onze populatie als het kunst/culturaanbod goed kent, kan ons aansturing geven over de activiteiten.”

Geen effect op werkdrukvermindering

De scholen (48%) die geen werkdrukvermindering ervaren geven aan dat de cultuurcoach:

- in de opstartfase wat meer tijd, aandacht en investering van de school kost;
- nog moet beginnen, net begonnen is of door Corona nog niet ingezet kan worden;
- geen docentenactiviteiten vervangt of niet als vakdocent wordt ingezet, maar zich bijvoorbeeld richt op het ontwikkelen van het cultuureducatiebeleidsplan van de school;
- geen taken heeft overgenomen waar werkdruk op lag;
- activiteiten verzorgt die buiten de groepslessen vallen.

Impact cultuurcoach

Ruim 61% van de scholen ziet resultaat bij de leerlingen van de inzet van een cultuurcoach. De cultuurcoach heeft invloed op hun ontwikkeling. Concrete voorbeelden die de scholen noemen, zijn een:

- toegenomen motivatie, plezier, enthousiasme en oprechte interesse bij leerlingen doordat de kwaliteit en de inhoud van het lesaanbod is verbeterd en beter aansluit bij de behoefte en leefwereld van de leerlingen;
- toegenomen doorstroom naar naschools aanbod door ondersteuning bij de leerlingen en hun ouders of verzorgers;
- verhoogde sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen: leerlingen worden opener, socialer en respectvoller, waardoor er minder conflicten zijn op school;
- verhoogde ouderbetrokkenheid;
- toename in het zelfvertrouwen van de leerlingen;
- leerlingen worden zich meer bewust van hun mogelijkheden en talenten en hoe zij hun talenten kunnen ontwikkelen;
- verandering in perspectief van de leerlingen en de docenten.

Eén school geeft aan dat door de komst van de cultuurcoach een 'onhandelbare' klas is omgebogen naar een klas met leerlingen die 80% van de tijd in een creatieve flow zitten, die met plezier en vanuit een gemotiveerde werkhouding leren te creëren. Die kracht van de cultuurcoach komen we op meer scholen tegen. De cultuurcoach weet niet alleen de leerlingen te bereiken, maar buigt ook het perspectief van de school op de leerlingen om.

"[...] Deze klas staat bekend om haar negatieve gedrag. Wij denken (en zien het letterlijk gebeuren) dat deze leerlingen meer kunstonderwijs (in dit geval; lessen van de cultuurcoach) nodig hebben om weer plezier in onderwijs te ervaren. En erachter te komen wat hun talenten zijn. Ze ontdekken op dit moment dat er meer talent in zit dan ze ooit dachten. Dat is een enorme winst voor deze leerlingen."

"De Cultuurcoach bereikt dingen met haar kleuters die de school nog nooit gezien heeft!"

Van de scholen die hebben aangegeven (nog) geen resultaat bij hun leerlingen te zien ($n=11$, 39%) geeft de meerderheid aan dat dit door Corona komt, of doordat de cultuurcoach nog pas zo kort aan het werk is dat er nog geen zinnig woord over de pilot kan worden gezegd. Dit leidt tot de conclusie dat het van belang is om de cultuurcoach duurzaam in te zetten. Pas als de cultuurcoach duurzaam verbonden is met de school maakt zijn inzet een wezenlijk verschil voor de leerlingen.

Aanbeveling

- Breng deze impact en positieve bevindingen op verschillende scholen middels een video in beeld als promotiemateriaal voor de functie van Cultuurcoach.

Versterking kunst- en cultuureducatie op school

Een cultuurcoach op school kan de aandacht voor kunst en cultuureducatie op school verhogen. Meer dan de helft (55%) van de scholen die de evaluatie van juni heeft ingevuld ($n=49$), geeft aan dat er sinds de komst van de cultuurcoach meer aandacht voor kunst en cultuuronderwijs is op school. Redenen die genoemd worden zijn onder meer dat de school nu meer middelen (inzet) heeft voor:

- verdieping en slagkracht;
- lestijd voor kunst- en cultuuronderwijs;
- breder en dieper aanbod cultuureducatie onder lestijd;
- verbinding tussen het onder schoolse aanbod;
- verbinding tussen het onder schoolse aanbod met het naschoolse aanbod;
- expertise in de school.

Scholen die aangeven dat dit niet het geval is, geven aan dat de cultuurcoach nog moet beginnen of dat die pas begonnen is, of dat de school zelf al veel doet aan kunst- en cultuureducatie. Scholen waarvoor dit geldt richten zich vooral op de verbinding met het naschoolse aanbod omdat de cultuurcoach, meer dan de leerkrachten, de leerlingen daarvoor kan motiveren.

Zichtbaarheid kunst- en cultuureducatie en -participatie
Door de komst van de cultuurcoach wordt zichtbaarder dat de leerlingen op school deelnemen aan kunst- en cultuureducatie. In deze fase van de pilot geeft 38% van de scholen aan dat sinds de komst van een cultuurcoach kunst- en cultuurparticipatie op hun school zijn toegenomen. Concreete voorbeelden die zij noemen, zijn dat:



Scan de QR-code en bekijk interviews online met cultuurcoaches van Productiehuis Nowhere.

- er meer werk (van de kinderen, red.) wordt tentoongesteld;
- ieder blok van het Schrijfclub wordt afgesloten met een presentatie;
- er diverse kunstprojecten zijn georganiseerd zoals:
Teken jezelf levensgroot;
- kinderen muziekinstrumenten bespelen en optreden;
- kinderen onder schooltijd zichtbaar enthousiast bezig zijn met kunst- en cultuurworkshops en -disciplines;
- er toegewerkt is naar een musical en komend jaar vanuit de verbinding tussen theater en muziek een coproductie van de musical wordt gemaakt;
- er meerdere leerlingen zijn doorgestroomd naar een cursus van een culturele instelling waar inschrijving of lidmaatschap voor nodig is.

De scholen (62%) die hebben aangegeven dat sinds de komst van de cultuurcoach de zichtbaarheid (nog) niet is toegenomen geven bijna allemaal aan dit wel te willen (95%). Zij denken dat daarvoor het volgende nodig is:

- Geen Corona (belemmeringen)
- Meer tijd (cultuurcoach is net begonnen)
- PR, posters, televisieschermen en ouderbetrokkenheid
- De aanstelling van cultuurcoördinatoren voor alle scholen
- Coördinatie- en communicatietijd
- Financiering van materiaalkosten

Monitor en impact(meting) leerlingen

Binnen de pilot was geen gestandaardiseerd monitoringstool voorhanden waarmee de impact op de scholen en op leerlingenniveau op vergelijkbaar niveau gemeten kon worden. In de online evaluatie van juni 2021 is aan de scholen gevraagd of en hoe de impact van de cultuurcoach op de leerlingen

van hun school gemonitord wordt. Van de 49 scholen die de vragenlijst hebben ingevuld, geven 29 scholen (24%) aan dat de impact op de leerlingen gemonitord wordt middels vragenlijsten en gesprekken van de cultuurcoach met de leerlingen, de leerlingenraad, de docenten en (interne) cultuurcoördinatoren. Op een enkele school wordt bijgehouden hoeveel leerlingen zijn doorgestroomd naar naschools aanbod. Van de 20 scholen waar de impact niet bijgehouden wordt, geven 15 scholen (68%) aan dit wel te willen. Op de vraag hoe die impactmeting er idealiter uit zou kunnen zien, antwoorden de scholen veelal dat daarvoor vragenlijsten zouden kunnen worden gebruikt.

Aanbevelingen

- Voor meetbare resultaten in kwantiteit en kwaliteit die op verschillende niveaus met elkaar vergeleken kunnen worden zou bij de uitvoering van de regeling een gestandaardiseerd monitoringstool wenselijk kunnen zijn.
- Een aantal scholen geeft aan dat zij de voortgang de cultuureducatie van hun leerlingen willen monitoren

aan de hand van de inzet van een cultuurcoach. Onderzoek of de culturele instellingen op een aantal van deze scholen mee willen draaien met de pilot Buurtsportcoach-app om de voortgang van de activiteiten en de impact op de leerlingen te monitoren.



Cultuurcoaches in gesprek tijdens de aftrap pilot Cultuurcoach

C. De Amsterdamse cultuurcoaches

De groep Amsterdamse Cultuurcoaches is divers. Het is een brede, betrokken groep van kunst- en cultuurbeoefenaars die zich met veel expertise, ervaring en overtuiging vanuit verschillende kunstdisciplines inzetten voor cultuureducatie voor alle kinderen en jongeren in Amsterdam. Met de culturele instellingen en de scholen pionieren de cultuurcoaches in het samenwerkingsveld tussen Onderwijs en Cultuur. Door de inzet van cultuurcoaches kristalliseert deze samenwerking tussen verschillende sectoren zich steeds verder uit. De cultuurcoaches staan midden in de praktijk. Samen met de scholen en ondersteund door de leergemeenschap ontdekken de cultuurcoaches hoe zij deze brugfunctie tussen scholen en cultureel aanbod in Amsterdam het beste kunnen vormgeven. In de paragrafen hieronder staan de uitkomsten van de evaluatie van de inzet en werkzaamheden van de cultuurcoaches. Gevraagd is naar de werkzaamheden op school en de doorstroom naar het naschoolse aanbod.

Werkzaamheden op school

Van de cultuurcoaches die de online vragenlijst van juni 2021 hebben ingevuld ($n=29$), geeft het merendeel aan in de uitvoerende fase te zitten: zij geven les op school, verkennen het cultuureducatiebeleid en het aanbod op school, en ontwikkelen en evalueren hun lessen. Een enkele cultuurcoach is nog niet begonnen. Door de corona-pandemie zijn de cultuurcoachlessen uitgesteld tot na de zomer van 2021.

Lestaken en lesmethoden

Van de cultuurcoaches die de online vragenlijst van juni hebben ingevuld geeft 43% aan dat zij gebruikmaken van een lesmethode. Soms ontwikkelen zij die zelf, maar meestal gebruiken zij een bestaande lesmethode:

- Actief Leren
- ZingZo
- Kobranie
- Percussion With Signs
- Zien, doen en Laten zien
- Drama Online
- Moet je Doen (oude versie)
- Leerlijn SIO beeldend en techniek
- Dans Talent Express (DTE), Muziek Talent Express (MTE) en Theater Talent Express (TTE) van Aslan Muziekcentrum

Kunst- en cultuureducatie op school

De cultuurcoaches geven les in verschillende kunstdisciplines. Daarmee verbreden en verdiepen zij cultuureducatie op school. Iets minder dan de helft (46%) van de cultuurcoaches die de online vragenlijst van juni hebben ingevuld nodigt ook geregeld gastdocenten uit om de leerlingen van hun klas kennis te laten maken met een andere discipline dan waarin zij zelf lesgeven. Soms zijn dit cultuurcoaches van andere culturele instellingen, soms zijn het freelancers uit hun eigen netwerk. Het is niet duidelijk of de gastdocenten ook naschools aanbod in de buurt hebben waar leerlingen naar kunnen doorstromen.

Doorstroom naar het naschoolse aanbod

Een groot deel van de looptijd van de pilot waren de scholen en de culturele instellingen voor het naschoolse aanbod gesloten voor publiek, waardoor veel leerlingen niet konden doorstromen. Desondanks zaten de cultuurcoaches niet stil. Zij inventariseerden voor hun leerlingen het naschools aanbod op school, in de wijk en in de stad. Nu de maatregelen tegen de pandemie weer versoepeld zijn en verder versoepeld worden, kunnen de cultuurcoaches zich weer toeleggen op het uitvoeren en vergroten van de doorstroom van leerlingen naar het naschoolse aanbod.

Word cloud cultuurcoaches, online evaluatie van juni 2021



De cultuurcoaches verwijzen en begeleiden de leerlingen naar naschools aanbod en onderzoeken samen met de leerlingen en hun ouders wat voor hen goed vervolgaanbod is in kunst- en cultuuronderwijs in hun vrije tijd. Eén cultuurcoach organiseert bijvoorbeeld een Oudercafé voor gesprekken hierover met ouders op school. Andere cultuurcoaches organiseren en ontwikkelen zelf naschools aanbod op school.

“We bieden een zelf opgezet naschools programma (op school, red.). Een stap naar buitenschools is voor deze leerlingen een brug te ver.”

Belemmeringen

Een deel van de cultuurcoaches ervaart belemmeringen die de verbinding met en de doorstroom naar naschoolse cultuureducatie beperken. Veelgenoemde belemmeringen zijn:

- Door COVID-19 was het moeilijk om in contact met ouders/verzorgers te komen.
- Er is soms weinig draagvlak bij de ouders/verzorgers voor cultuuronderwijs.
- Er is soms sprake van een lage ouderbetrokkenheid bij het cultuuronderwijs voor hun kind(eren).

- Er zijn vaak praktische en organisatorische drempels zoals het halen en brengen van de leerlingen naar en van locaties buiten de school en/of de buurt.
- De afstand tot de aanbieders; de locaties zijn te ver voor de kinderen en ouders uit de buurt.
- Inschrijven voor een cursus in het naschoolse is voor veel leerlingen nog een brug te ver.
- Er is te weinig naschools aanbod in de buurt.
- Voor leerlingen in het speciaal basisonderwijs, het voortgezet speciaal onderwijs en het praktijkonderwijs is er bijna geen aanbod in het naschoolse.

“Groot probleem is en blijft het gebrek aan locaties/activiteiten/organisaties waar leerlingen uit het PO en VSO naartoe kunnen doorstromen. [...] de volgende stap, doorstroom naar de vrije tijd, in elk geval naar culturele instellingen blijft lastig.”

- Culturele instelling, online evaluatie juni 2021

Aanbevelingen

- Breng de cultuureducatie na schooltijd letterlijk dichterbij: onderzoek samen met de scholen en culturele instellingen of en hoe buitenschoolse cultuureducatie na schooltijd binnen de school aangeboden kan worden.
- Laat kinderen eerst een positieve eerste ervaring opdoen met cultuureducatie en laat hen kennismaken met een of meer disciplines en vraag hun daarna pas of zij zich willen inschrijven voor een langere reeks bijeenkomsten of een cursus op school, in de wijk of verder weg in de stad.

D. Samenwerking tussen de partijen

Samenwerking culturele instellingen en scholen

De culturele instellingen ervaren de samenwerking met de scholen als (zeer) positief. De scholen zijn enthousiast over de cultuurcoaches. Op een schaal van 1 tot 10 waarderen de culturele instellingen de samenwerking met de scholen gemiddeld met een 8,3 ($n=21$). Ze ervaren vanuit de scholen grote betrokkenheid, waardering, dankbaarheid en een open houding. Als er op school een interne cultuurcoördinator is, dan is de samenwerking vaak nog vruchtbaarder.

Word cloud culturele instellingen, online evaluatie juni 2021



De culturele instellingen noemen de volgende verbeterpunten in de samenwerking met scholen:

- Beslissnelheid van de scholen (kan hoger, red.).
- Het geschikt maken van de schoollocaties voor cultuureducatie onder- en naschools.
- Verwachtingen duidelijk formuleren en realistisch en haalbaar maken.
- De uren van de Cultuurcoach inbedden in de roosters voor individuele gesprekken met leerlingen en ouders/verzorgers.
- Meer inbedding van de cultuurcoach in de school.
- Betere interne communicatie, ook over de functie en doelstellingen van de cultuurcoach.

Samenwerking cultuurcoaches en scholen

De cultuurcoaches hebben vanuit hun functie te maken met verschillende teamleden in de scholen: ze onderhouden contact met de directie, de leerkrachten, de (interne) cultuurcoördinatoren, mentoren en in sommige gevallen met de ouder- en kindadviseurs en de intern begeleiders. In de online evaluatie is aan de scholen ($n=49$) en de cultuurcoaches ($n=29$) gevraagd hoe de samenwerking van de teamleden met de cultuurcoaches wordt ervaren.

Ouder- en kindadviseurs

Het merendeel van de cultuurcoaches heeft geen tot weinig contact met de ouder- en kindadviseurs. De werkzaamheden op school en in de klas geven daar tot dusver weinig aanleiding voor. Enkele cultuurcoaches hebben wel contact met de ouder- en kindadviseurs van hun scholen. Zij kunnen bij hen terecht met vragen over individuele leerlingen die zij willen ondersteunen in de doorstroom naar het naschoolse aanbod.

(Interne) cultuurcoördinatoren

Opvallend is dat een groot deel van de cultuurcoaches nauw samenwerkt met de (interne) cultuurcoördinatoren (afgekort ICC'ers in het po en CUCO's in het vo) van hun scholen. De cultuurcoach en de (interne) cultuurcoördinator lijken een gouden match. Zij zijn waardevolle gesprekspartners en een klankbord voor elkaar. De cultuurcoördinatoren zijn een vast aanspreekpunt en sparringpartner voor de cultuurcoaches in de school. De cultuurcoaches verlichten op hun beurt de werkdruk bij de cultuurcoördinatoren en bieden veel welkomme expertise. Wederzijds voelen zij zich bij elkaar betrokken. De ICC'ers en de cultuurcoaches hebben veelvuldig overleg en stemmen onderling veel af waarmee zij voorkomen dat zij dezelfde taken op zich nemen.

Word cloud cultuurcoaches, evaluatie juni 2021

nauw
contact lessen
school
goed icc'er
overleg

"Ik heb een goede band met de ICC'er van de school. We spreken elkaar best vaak over de lessen en kunsteducatie op school."

"Een fijne samenwerking. Deze ICC'er is ook mijn vaste aanspreekpunt en sparringpartner binnen de school."

"Ik heb een heel direct lijntje met de ICC'er. We hebben regelmatig overleggen, erg fijn!"

"We hebben nauw contact. We denken samen na over het culturele aanbod. Zij was pas net ICC'er en kreeg weinig handvatten van de school hoe het aan te pakken en waar het geld vandaan moest komen. Ik heb dit een beetje opgepakt en we bespreken veel dingen met elkaar."

"We hebben nauw contact over de cultuurlessen op en na school. En er is overleg over kwetsbare leerlingen die behoefte hebben aan een naschoolse activiteiten."

- Cultuurcoaches, online evaluatie juni 2021

"Zij (de cultuurcoach, red.) is zeer enthousiast en betrokken. Weet veel over kunst en culturele instellingen."

"Beiden hebben intensief contact en zijn positief over de samenwerking."

"Ze weten elkaar te vinden."

- Directies scholen, online evaluatie juni 2021

Intern begeleiders

De cultuurcoaches hebben doorgaans weinig contact met de intern begeleiders (IB'ers) van hun scholen omdat er meestal geen aanleiding voor is. Als er wel contact is gaan de gesprekken vaak over leerlingen met wie het niet goed gaat in de les. De cultuurcoach voelt zich vaak betrokken bij deze leerlingen en heeft in de samenwerking dan een duidelijke meerwaarde.

"We hebben nauw contact als het bij sommige leerlingen niet goed in de les gaat. Ze kijkt 1 x per jaar mee, met de lessen Ontwerp & Techniek."

"De IB'er staat zelf ook een dag voor één van mijn cultuurcoach klassen, hierdoor is de communicatie (red. over bepaalde leerlingen) nog veel laagdrempeliger en sneller."

- Cultuurcoaches, online evaluatie 2021

Het lerarenteam

Meer dan de helft van de cultuurcoaches waardeert het contact en de samenwerking met het docententeam als (zeer) positief (57%). Na de opstartfase weten de cultuurcoaches en de leerkrachten elkaar gedurende het schooljaar goed te vinden. De cultuurcoaches voelen zich gewaardeerd voor hun expertise en voor de bijdragen die ze aan het team en in de school kunnen leveren. Er is sprake van wederzijds respect en er is veel waardering voor elkaar.

“De docenten verwelkomen ons met open armen.”

“Ik word gewaardeerd in mijn expertise en wordt veel betrokken bij projecten. Ik word gezien in de school en het gros van de docenten weet wie ik ben en wat ze aan me kunnen hebben.”

“De docenten zijn geweldig en hartstikke behulpzaam. Ze zijn er echt voor de kinderen en schieten te hulp waar nodig. [...] Ze zijn heel enthousiast over wat ik met de kinderen doe en hebben me vanaf het begin met open armen ontvangen.”

“Ik krijg alle medewerking, vertrouwen en interesse.”

“Goed, wordt ook steeds beter naarmate ik er langer ben! Ik merk dat docenten enthousiast worden wanneer ze projecten/lessen kunnen zien en bijwonen en dat werkt heel goed voor het wederzijds vertrouwen.”

- Cultuurcoaches, online evaluatie juni 2021

Een kleiner deel staat neutraal tegenover de samenwerking (36%) en een nog kleiner deel is minder positief (7%). Soms speelt Corona hierin een rol of heeft de cultuurcoach het gevoel dat zij of hij niet wordt betrokken bij het docententeam. Voor het functioneren van cultuurcoaches is het belangrijk dat de school hen ziet als onderdeel van het docententeam, hen introduceert en laat deelnemen aan de lerarenvergaderingen en dat de school hun ook de mailingen stuurt. Op een schaal van 1 tot 10 waarden de cultuurcoaches die de online vragenlijst van juni hebben ingevuld de samenwerking met het docententeam gemiddeld met een 7,6 ($n=28$).

Word cloud cultuurcoaches, evaluatie juni 2021



Aanbeveling

- Besteed aandacht aan de promotie en de functie van de cultuurcoach door een combinatie van promotiemiddelen zoals flyers, posters en een aantrekkelijk promofilm-pje voor scholen.

De directie

De samenwerking met de directie beoordelen de cultuurcoaches gemiddeld met een ruime voldoende, een 7,5 ($n=28$). De cultuurcoaches hebben in de dagelijkse uitvoering meer met andere directe collega's te maken, zoals de docenten en de (interne) cultuurcoördinatoren, maar ervaren de communicatie met de directie op de meeste scholen als open, toegankelijk en goed. Als klein aandachtspunt geven de cultuurcoaches mee dat de vraag (behoefte) aan hen van de directie soms niet helemaal duidelijk is.

Word cloud cultuurcoaches, evaluatie juni 2021

directie communicatie
goede contact altijd
school goed

Samenwerking binnen en tussen de sectoren

De Amsterdamse cultuurcoaches zijn echte bruggenbouwers. Ze zoeken veelvuldig de samenwerking op om het naschoolse aanbod te organiseren en toegankelijk te maken voor de leerlingen, zowel binnen de eigen sector cultuur, als tussen de sectoren onderwijs, cultuur en welzijn. Dit doen zij op wijk-, stads- en soms zelfs landelijk niveau.

De cultuurcoaches noemen heel concreet samenwerkingen en projecten met en tussen de volgende partijen:

- Maakplaatsen/OBA's
- Studiezalen
- Talententent Dynamo
- Talentenhuis
- MAAS Theater en Dans
- Bureau Barel
- Midzomer Mokum
- Familie Pakket (gemeente Amsterdam)
- Stichting de Vrolijkheid
- Nationale Opera en Ballet
- Capella Amsterdam
- Centrum Beeldende Kunst Zuidoost (CBK)
- Aslan Muziekcentrum
- Noordje
- Hotmamahot
- De Gele Pomp
- Muziekschool Amsterdam Noord
- Freelancers zoals Jimmy Schokker (weerbaarheidstraining) en Remi Walsari (fotografie)
- Stichting Samen Doen Zuidoost
- Poldertheater
- Mocca

“Ze geven snel antwoord op vragen en denken mee. Het zijn vooral ook aardige mensen en toegankelijk.”

“Wat ik heel prettig vind is de welwillendheid, de tijdsinvestering, de bereikbaarheid. Ik heb het idee dat ik er altijd terecht kan en dat er veel kennis is.”

Samenwerking met Mocca

De cultuurcoaches ervaren de samenwerking met Mocca als (zeer) prettig. Op een schaal van 1 tot 10 beoordelen zij de samenwerking met Mocca gemiddeld met een 7,6 (n=17). De cultuurcoaches ervaren bij de medewerkers van Mocca over het algemeen een toegankelijke, duidelijke en transparante houding.

“Heel toegankelijk. Ze staan klaar om mee te denken en hebben veel expertise in huis.”

“Ik vind dat Mocca ons goed het traject in heeft geleid. Dat gezegd te hebben had ik (red. zelfs) misschien wel wat meer één op één begeleiding gewild.”

“Duidelijk, transparant.”

“Prettige communicatie, fijne sfeer, informatief.”

- Cultuurcoaches, online evaluatie juni 2021

Het Jongerencultuurfonds Amsterdam

Het Jongerencultuurfonds Amsterdam (JCFA) is een belangrijke partner in de pilot. Het JCFA maakt naschools kunstonderwijs toegankelijk voor kinderen met ouders/verzorgers met een laag inkomen. Het JCFA ontsluit het aanbod van cultuuronderwijs (na schooltijd) voor ouders en kinderen tot 18 jaar via de website Kunstvol.nl en vergoedt de cursuskosten tot maximaal € 450,- per schooljaar per kind. Het JCFA is daarmee een belangrijke partner voor de cultuurcoaches. Het is belangrijk dat de cultuurcoaches goed samenwerken met het JCFA. Mocca heeft het JCFA betrokken in het programma van de leergemeenschap zodat de cultuurcoaches kennis konden maken met het JCFA om daarna de kennis van de vergoedingsmogelijkheden via het JCFA onder de cultuurcoaches te vergroten.

In de online evaluatie van juni geven de cultuurcoaches aan dat ze de informatie over en de werkwijze van het JCFA duidelijk en helder vinden. Bijna alle cultuurcoaches hebben zowel de website van het JCFA als de website Kunstvol.nl wel eens bezocht. Iets minder dan een kwart (24%) van de cultuurcoaches geeft aan Kunstvol.nl veel te gebruiken en ongeveer de helft (48%) doet dit soms. Ruim een kwart (28%) maakt er zelden gebruik van.

Word cloud cultuurcoaches, evaluatie juni 2021



De cultuurcoaches ervaren de samenwerking met het JCFA als (zeer) prettig. Op een schaal van 1 tot 10 beoordelen zij de samenwerking gemiddeld met een 7,6 ($n=27$).

In gesprekken met de cultuurcoaches en in de tussentijdse evaluatie in oktober 2020 kwam een aantal gedachten naar voren over de voorwaarden van het JCFA.

- De minimale voorwaarde van een vergoeding voor een lessenreeks is voor veel leerlingen en ouders een brug te ver: een positieve ervaring opdoen en kennismaken is de eerste stap.
- Schaamte kan een rol spelen als ouders/verzorgers open moeten zijn over hun financiële situatie. Alleen als zij daar open over zijn kunnen zij in aanmerking komen voor financiële ondersteuning. Als zij die openheid uit schaamte voor hun financiële situatie niet willen geven, kunnen zij geen aanvraag doen.
- Dat de (kunstvak)docenten opgenomen moeten zijn in het aanbod via het JCFA kan voor een extra drempel zorgen.

Aanbeveling

- Onderzoek de mogelijkheden voor financiële ondersteuning voor een korter durende kennismaking met verschillende disciplines.

E. Evaluatie leergemeenschap

Leergemeenschap cultuurcoaches

De BCR schrijft voor dat minimaal 2% van de middelen besteed moet worden aan deskundigheidsbevordering van de cultuurcoaches. De gemeente Amsterdam koos ervoor om in de pilot minimaal 5% van de middelen te reserveren voor deskundigheidsbevordering van de cultuurcoaches. Op basis van het veldonderzoek dat voorafging aan de start van de pilot is gekozen voor een leergemeenschap voor de cultuurcoaches om hun deskundigheid te bevorderen en hun netwerk te vergroten.

Naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie in oktober 2020 is aan het ontwikkelteam van de leergemeenschap een programmaraad toegevoegd. De programmaraad bestaat uit cultuurcoaches en adviseert het ontwikkelteam van Mocca over het programma en de ontwikkeling van de leergemeenschap.

“Ik voel mij gehoord en gezien door deel te zijn van de programmaraad. Dit geeft mij een vertrouwd gevoel dat wat wij doen als cultuurcoach voor de meeste kinderen in Amsterdam van belang is en dat het uitmaakt hoe onze taken en projecten er uit zien in de praktijk. [...] de programmaraad is van essentieel belang voor de opbouw van de leergemeenschap.”

Layzmina Emerencia, programmaraadslid

In de volgende paragrafen worden de tijdsinvestering en de vier pijlers waarop de leergemeenschap is ontwikkeld geëvalueerd.

Tijdsinvestering

Het gemiddeld aantal uren dat een cultuurcoach zou moeten besteden aan de leergemeenschap is 6 uur per maand per 1 fte. Dit aantal uren is gebaseerd op een berekening van 5% deskundigheidsbevordering van 1 fte bij een 36-urige werkweek. Voor de bijeenkomsten van de leergemeenschap werd daar aanvankelijk van uitgegaan, maar toen door Corona moest worden overgegaan naar hybride bijeenkomsten werd dit korter, gemiddeld 4 uur per maand.

Het percentage van 5% deskundigheidsbevordering wordt door sommige culturele instellingen en cultuurcoaches als intensief ervaren. Culturele instellingen die meerdere cultuurcoaches hebben, konden op alle bijeenkomsten minimaal één cultuurcoach afvaardigen. Voor deze instellingen drukt de leergemeenschap niet te veel op het aantal uren dat hun cultuurcoaches op de scholen moeten zijn.

Wanneer een instelling meerdere cultuurcoaches heeft, kan de deelname aan de leergemeenschap drukken op de begroting en inzet op de scholen. Daar staat tegenover dat de gevraagde minimale inzet van 5% van de middelen aan deskundigheidsbevordering niet zonder reden is: de opbrengsten komen onmiskenbaar ten goede aan de functie, uitvoering en invulling van het Amsterdamse cultuurcoachnetwerk.

Sommige instellingen kozen ervoor om steeds dezelfde cultuurcoach te laten deelnemen. Deze cultuurcoach kon dan de kennis die hij in de leergemeenschap had opgedaan doorgeven aan collega-cultuurcoaches van de eigen instelling. De bijeenkomsten van de leergemeenschap vonden gemiddeld eens per maand plaats op de woensdagochtenden. De cultuurcoaches die dan moesten lesgeven konden niet deelnemen. Beide factoren droegen eraan bij dat niet alle cultuurcoaches hebben kunnen deelnemen aan het deskundigheidsbevorderingstraject.

Aanbevelingen

- Pas de opzet van de leergemeenschap zo aan dat in de slotfase van de pilot, die loopt van september tot en met december 2021, alle cultuurcoaches kunnen deelnemen aan het deskundigheidsbevorderingstraject.
- Maak de bijeenkomsten van de leergemeenschap korter en reserveer tijd voor cultuurcoaches om wat zij leren in de leergemeenschap toe te passen in de dagelijkse praktijk.
- Organiseer de bijeenkomsten van de leergemeenschap op een later tijdstip, bij voorkeur na schooltijd en ook pas na de naschoolse activiteiten, tussen zes en acht uur 's avonds.

Pijlers leergemeenschap

De deskundigheidsbevordering van de leergemeenschap rust op vier pijlers: (1) ontmoeten, (2) uitwisselen, (3) ondersteunen en (4) inspireren.

Pijler 1: Ontmoeten

Door de beperkingen van de pandemie is vanuit de ontwikkeling van de leergemeenschap sterk ingezet op het creëren van online en hybride bijeenkomsten, waarin veel ruimte is voor ontmoeting en verbinding. In de online evaluatie van juni 2021 is aan de cultuurcoaches gevraagd in hoeverre zij zich onderdeel voelen van de leergemeenschap ($n=24$). De meeste cultuurcoaches (79%) voelen zich er onderdeel van. Enkele cultuurcoaches staan er neutraal in of voelen zich in mindere mate onderdeel van de leergemeenschap. Op een schaal van 1 tot 10 beoordelen de cultuurcoaches in de online evaluatie van juni 2021 de leergemeenschap op dit onderdeel gemiddeld met een 7,8. Daarmee is het groepsgevoel gegroeid ten opzichte van de gemiddelde waardering van 6,9 ($n=34$) in de online evaluatie van oktober 2020.

“Ik vind de leergemeenschap heel fijn werken [...]. Het is superfijn dat we op deze manier een netwerk op hebben kunnen bouwen.”

“Ik vind het goed georganiseerd, ook in deze rare coronatijd. Ik voel me onderdeel van de leergemeenschap ondanks dat alles nu online gebeurt waardoor het moeilijker is echt contact te maken.”

“Ik vond het heel fijn dat de leergemeenschap er was omdat het me in contact bracht met andere cultuurcoaches.”

“In deze coronatijd waarin je nog meer op jezelf bent aangewezen toch het gevoel hebben onderdeel van een geheel te zijn.”

“Het gevoel er niet alleen voor te staan. Op de school waar ik werk voelt het soms of ik alleen op een eilandje zit. Om met collega cultuurcoaches mijn ervaring uit te wisselen en hun ervaringen te horen is erg waardevol.”

- Cultuurcoaches, online evaluatie juni 2021

Pijler 2: Uitwisselen

De uitwisseling tussen de cultuurcoaches in de leergemeenschap staat in het teken van intervisie. Door belemmeringen en succesfactoren met elkaar te delen, kunnen de cultuurcoaches vanuit de directe praktijk leren van en met elkaar. Binnen de intervisiegroepen wordt informatie zoals culturele kaarten en andere handige tips met elkaar gedeeld.

In de online evaluatie van juni 2021 is aan de cultuurcoaches gevraagd in hoeverre zij de bijeenkomsten van de leergemeenschap leerzaam vonden ($n=24$). Het merendeel van de cultuurcoaches geeft aan dat zij de bijeenkomsten van de leergemeenschap leerzaam vinden (67%). Op een schaal van 1 tot 10 beoordelen de cultuurcoaches de leerzaamheid van de bijeenkomsten gemiddeld met een 7,3. Een nog groter percentage van de cultuurcoaches vindt dat de leergemeenschap hen in staat stelt om kennis en ervaringen met elkaar uit te wisselen (71%). Op een schaal van 1 tot 10 beoordelen de cultuurcoaches de mate van uitwisseling door de leergemeenschap gemiddeld met een 8 ($n=24$).

“Wat ik fijn vond aan de bijeenkomsten is verhalen van andere cultuurcoaches horen. De ene school is de andere niet, en dat kan heel inspirerend zijn in je eigen praktijk.”

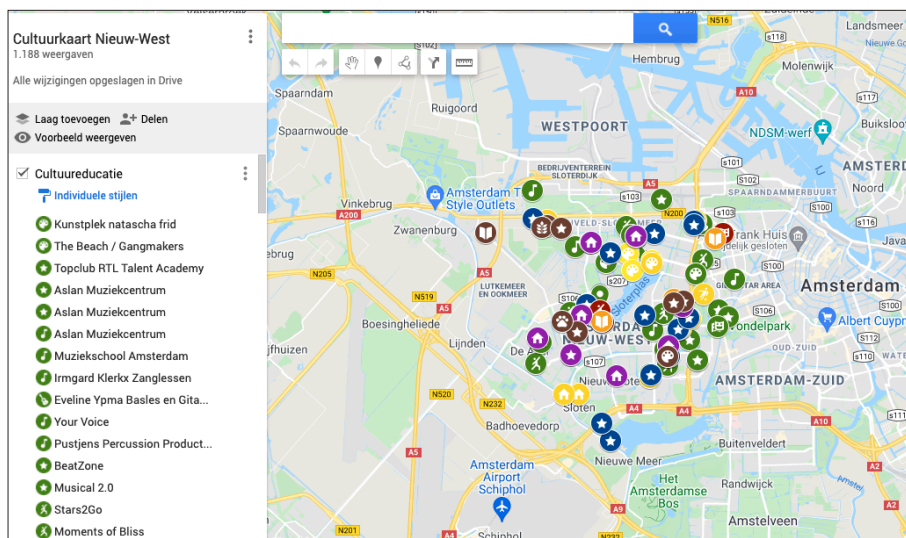
“[...] door de vragen die gesteld worden en hierover samen na te denken heb ik het gevoel dat ik sneller stappen kan maken als cultuurcoach.”

- Cultuurcoaches, online evaluatie juni 2021

Pijler 3: Ondersteunen

De meningen over de mate waarin de cultuurcoaches zich in hun werkzaamheden ondersteund voelen door de leergemeenschap zijn verdeeld. De verscheidenheid aan individuele leervragen maakte het soms lastig om tot concrete handvatten te komen die voor alle cultuurcoaches even relevant zijn. Desgevraagd geeft de helft van de cultuurcoaches aan zich ondersteund te voelen door de leergemeenschap ($n=24$). Een kwart staat hierin neutraal en een kwart voelt zich in mindere mate of niet ondersteund. Op een schaal van 1 tot 10 beoordelen de cultuurcoaches de ondersteuning van bijeenkomsten van de leergemeenschap gemiddeld met een 6,6.

Culturele kaart Nieuw-West gemaakt door cultuurcoaches



“Wat ik soms lastig vind is dat ik vaak het idee heb bij bijeenkomsten dat het niet over mij gaat. Logisch dat het bij zoveel betrokkenen niet altijd passend kan zijn [...]. Misschien is het een idee om sommige bijeenkomsten toch te splitsen en toe te spitsen op het voortgezet onderwijs?”

- Cultuurcoach, online evaluatie juni 2021

Tijdens de bijeenkomst in april 2021 en in de online evaluatie van juni 2021 is gevraagd naar concrete verbeterpunten van de bijeenkomsten. Een aantal cultuurcoaches gaf hierbij aan dat:

- er soms te veel werkvormen in een bijeenkomst voorkomen;
- zij verdieping missen tijdens de bijeenkomsten;
- zij behoefte hebben aan concrete oplossingen en handvatten die (meer) aansluiten bij hun alledaagse praktijk en de specifieke doelgroep(en) waarmee zij werken;
- er behoefte is om naast de bijeenkomsten van de leergemeenschap ook tijd te hebben voor de praktische uitvoering in de werkpraktijk van wat er is geleerd in de leergemeenschap.

“(ik zou graag, red.) uren ingeroosterd (willen staan, red.) om aan tafel te zitten met coaches uit je buurt, concrete problemen oplossen en samenwerken in de buurt, aanbod in kaart te brengen, transportproblemen oplossen, stoom uitblazen.”

Quote cultuurcoach, online evaluatie juni 2021

Aanbevelingen

- Haal bij de ontwikkeling van bijeenkomsten de concrete leervragen van de cultuurcoaches op en plaats cultuurcoaches met dezelfde leervragen per bijeenkomst in dezelfde intervisiegroep.
- Richt sommige intervisiebijeenkomsten op specifieke typen onderwijs en organiseer bijvoorbeeld een intervisie voor het (Voortgezet) Speciaal Onderwijs en het Speciaal Basisonderwijs, een intervisie voor het praktijkonderwijs en een intervisie voor het vmbo; idem voor disciplines en stadsdelen.
- Geef tijdens de bijeenkomsten van de leergemeenschap meer ruimte aan de vragen van de cultuurcoaches, opdat zij zich kunnen ontwikkelen.

- Stimuleer in de leergemeenschap de samenwerking tussen culturele instellingen, cultuurcoaches, scholen en andere stakeholders in deelgebieden van de stad of in de verschillende onderwijstypes.
- Onderzoek of en hoe er vanuit de leergemeenschap online of fysieke Buurthubs gecreëerd kunnen worden, zodat cultuurcoaches uit dezelfde buurt mogelijkheden voor samenwerking tussen scholen en culturele instellingen uit die buurt kunnen verkennen en daaraan vorm kunnen geven.

Pijler 4: Inspireren

Bij de bijeenkomsten van de leergemeenschap worden diverse ervaringsdeskundige cultuurcoaches, sprekers en experts uitgenodigd om hun bevoegdheid, kennis en ervaring met de cultuurcoaches te delen. De *keynotes* van de gastsprekers zijn bedoeld voor inspiratie, zodat de pionierende cultuurcoaches met nieuwe inzichten, motivatie of ideeën de bijeenkomst verlaten.

De bijeenkomsten worden door de cultuurcoaches in hoge mate als inspirerend ervaren. Tegelijkertijd vergt het programmeren van de *keynote speakers* relatief veel tijd, zowel in de voorbereiding van de bijeenkomsten als in de tijd die cultuurcoaches tijdens de bijeenkomsten hebben voor intervisie.

Een ruime meerderheid (67%) van de cultuurcoaches die de online evaluatie heeft ingevuld ervaart de bijeenkomsten van de leergemeenschap als (zeer) inspirerend ($n=24$). Het woord 'inspiratie' is bij de beantwoording van de open vragen van de tussentijdse evaluatie in juni zeventien keergenoemd. Gemiddeld waarden de cultuurcoaches de mate van inspiratie met een 7,8.

"[...] inspirerende workshops en sessies die me echt het gevoel gaven dat ik bezig ben met iets super waardevols."

"Hele mooie verhalen en inspiraties in de meetings! Redouan is daar een goed voorbeeld van. Ook vond ik vormen zoals wandelen en bellen met een collega heel mooi gevonden."

"De lessen waren inspirerend en hebben mij geholpen met verschillende casussen."

"Delen van kennis en ervaringen, verhaal kwijt kunnen, inspiratie opdoen en zelf het leren van alles."

"De meetings vind ik altijd inspirerend en sluiten aan op de praktijk."

"Kritisch nadenken over mijn rol als cultuurcoach. Dit gaf mij vaak een positief inzicht in mijn werk en functie."

- Cultuurcoaches, online evaluatie juni 2021

Aanbeveling

Het uitgangspunt van de leergemeenschap om te inspireren is van grote meerwaarde gebleken. Onderzoek of de balans tussen inspireren en intervisie ook tussen de bijeenkomsten gezocht kan worden, in plaats van binnen elke afzonderlijke bijeenkomst. Er kan dan meer ruimte worden gecreëerd voor diepgang in de uitwisseling tussen de cultuurcoaches. Daar hebben de cultuurcoaches behoefte aan.



Buddy opdracht Leergemeenschap, cultuurcoaches Yara de Graaf van The Beach en Marley Braaf van De Krakeling.

Bijlagen

Bijlage 1. Culturele Instellingen naar disciplines

DISCIPLINE(S)	CULTURELE INSTELLING
Beeldend	CBK Zuidoost
	FOAM
	Noordje (met Letteren)
	Framer Framed
Telling 4	
Dans	ICK Amsterdam
	Untold (penvoerder JTSZO)
	We Are On The Move (penvoerder CBKZO)
	Solid Ground
Telling 4	
Film	EYE Filmmuseum
	Filmhub Noord Holland (penvoerder EYE)
Telling 2	
Cultureel erfgoed	Museum Ons' Lieve Heer op Solder
Telling 1	
Interdisciplinair	Stichting Nowhere
Telling 1	
Jeugdtheater	De Amsterdamse Jeugdtheaterschool
	Jeugdtheaterschool TIJ
	Jeugdtheaterschool Zuidoost
	Theater De Krakeling
	DAT! School
Telling 5	
Jongeren theater	Poldertheater
	Theater DEGASTEN (penvoerder Podium Mozaïek)
Telling 2	
Kunsteducatie (breed)	De Rode Loper
	Stichting Educatieve Projecten
	Stichting Tamino
Telling 3	
Letteren	Openbare Bibliotheek Amsterdam (penvoerder Framer Framed)
	School der Poezie
	Stichting Taalvorming
	Noordje (met beeldend)
Telling 3	
Muziek	Aslan Muziekcentrum
	Muziekschool Amsterdam
	Muziekschool Amsterdam Noord
	Stichting Leerorkest
	Stichting Muziekcentrum Zuidoost
Telling 5	
Podium	Podium Mozaïek
Telling 1	
Social Design	Stichting The Beach
Telling 1	
TOTAAL 32	

Bijlage 2. Unieke scholen per stadsdeel met uren

Stadsdeel ↑	Organisatiernaam	Aantal uur voor de klas	Aantal uur buiten school	Type	Totaal aantal uur per week
Centrum	Altra College Centrum	12	10	VSO	22
Subtotaal	Som	12	10		22
	Uniek	1			
Nieuw-West	Brede School Fiep Westendorp	4	4	PO	8
	Brede School Huizinga	4	1	PO	5
	BS De Wereldburger	4	2,6	PO	6,6
	Calandlyceum	6	2	VO	8
	Einsteinschool	7	8	PO	15
	Goeman Borgesiuschool	6	5	PO	11
	Hervormd Lyceum West	2	3	VO	5
	Huibersschool	13	9	PO	22
	IBS El Amien I*	0	0	PO	0
	IBS El Kadisia	12	2	PO	14
	Iedersland College	9	8,25	VO	17,25
	IKC Het Talent	10	10	PO	20
	Jenaplan Atlantis*	0	0	PO	0
	Johannesschool	5	4	PO	9
	KBS 't Koggeschip	12	4	PO	16
	KBS St. Henricus	14,75	5,3	PO	20,05
	Kolom Praktijkcollege Het Plein	4	1	VO	5
	Louis Bouwmeesterschool	3	3	PO	6
	Lukasschool	9	11	PO	20
	Lumion	1	2	VO	3
	Mundus College	14	3	VO	17
	OBS De Globe	18	10	PO	28
	OBS De Punt	10	6	PO	16
	OBS De Toekomst	4	4	PO	8
	Oecumenische Basisschool Timotheusschool	8	3	PO	11
	Pieter Jelles Troelstraschool	6	3,75	PO	9,75
	Pro Rege School Noorderhof	9	12	PO	21
	SBO De Driesprong	2	1	SBO	3
	Spring High	4	4	VO	8
	Spring High Go	2	3	PO	5
	VSO De Heldring	0	8	VSO	8
Subtotaal	Som	202,75	142,9		345,65
	Uniek	31			
Noord	Amsterdams Beroepscollege Noorderlicht	0	10	VO	10
	Basisschool De Bonkelaar	15,5	3	PO	18,5
	De Botteloef	10	8	PO	18
	Hogelant	8	5	VO	13
	Ijdoornschool	3,75	15	PO	18,75
	IKC Tuindorp	6	1	PO	7
	IKC Zeven Zeeën	8	8	PO	16
	Kolom Praktijkcollege Noord	12	10	VO	22
	OBS De Krijtmolen	8	8	PO	16
	OBS IJplein	14	12	PO	26
	Orion College Noord	8	2	VSO	10
	Over-Y College	7	8	VO	15
	Rosaschool	2	3	PO	5
	SBO De Zeppelin	12	8	SBO	20
	SBO Universum	6	4	SBO	10
Subtotaal	Som	120,25	105		225,25
	Uniek	15			
Oost	Barbaraschool	6	2	PO	8
	BS De Kraal	8	38	PO	46
	CBurg College	6	5,5	VO	11,5
	De Archipel	24	22	PO	46
	De Indische Buurt School	4	6	PO	10
	Flevoparkschool	6	2	PO	8
	IJburg College	32	6	VO	38
	IKC De Kaap	20	12	PO	32
	Kiem Montessori	3	2	VO	5
	LUCA Praktijkschool	32	6	VO	38
	OBS De Dapper	22	12,8	PO	34,8
Subtotaal	Som	163	114,3		277,3
	Uniek	11			

West	Catamaran Landlust		6,5	4,25	PO	10,75
	Elisabeth Paulusschool		5	4,25	PO	9,25
	IBS El Amien II		6	2	PO	8
	Joop Westerweelschool		22,25	5,3	PO	27,55
	Marcanti College		12	3	VO	15
	OBS Bos en Lommer		9	5	PO	14
	Tijl Uilenspiegelschool		4	4	PO	8
Subtotaal	Som		64,75	27,8		92,55
	Uniek	7				
Zuid	Christelijke Scholengemeenschap Buitenveldert		3	4	VO	7
	HKC De Wereldboom*		0	0	PO	0
	Kolom Praktijkcollege De Atlant		8	2	VO	10
	Merkelbachschool*		0	0	PO	
	OBS De Springstok		5	7	PO	12
	Sweelinck College		18	14	VO	32
	VSO Alphons Laudy		13	8	VSO	21
Subtotaal	Som		47	35		82
	Uniek	7				
Zuidoost	Altra College De Koppeling		1	3	VSO	4
	BS Achtsprong		16	4	PO	20
	BS Crescendo		13	18	PO	31
	BS Onze Wereld		13	18	PO	31
	IKC Knotwilg		8	5	PO	13
	OBS De Blauwe Lijn		7	8	PO	15
	OBS De Rozemarn		16	4	PO	20
	OBS De Schakel		32	16	PO	48
	OBS De Ster		1,2	2	PO	3,2
	OBS Holendrecht		3,45	3	PO	6,45
	Prof. Dr. I.C. van Houteschool		16	20	SBO	36
	SBO Professor Dumont		32	16	SBO	48
	Subtotaal	Som		158,65	117	
	Uniek	12				
Totaal	Som		768,4	552		1320,4
	Uniek	84				

* uren nog niet bekend

Vertrouwelijke gegevens - niet verspreiden

Copyright © 2000-2021 salesforce.com, inc. Alle rechten voorbehouden.

Bijlage 3. Unieke scholen naar onderwijstype

Type ↑	Organisatiernaam	Aantal uur voor de klas	Aantal uur buiten school	Totaal uren
PO	Barbaraschool	6	2	8
	Basisschool De Bonkelaar	15,5	3	18,5
	Brede School Fiep Westendorp	4	4	8
	Brede School Huizinga	4	1	5
	BS Achtsprong	16	4	20
	BS Crescendo	13	18	31
	BS De Kraal	8	38	46
	BS De Wereldburger	4	2,6	6,6
	BS Onze Wereld	13	18	31
	Catamaran Landlust	6,5	4,25	10,75
	De Archipel	24	22	46
	De Botteloef	10	8	18
	De Indische Buurt School	4	6	10
	Einsteinschool	7	8	15
	Elisabeth Paulusschool	5	4,25	9,25
	Flevoparkschool	6	2	8
	Goeman Borgesiusschool	6	5	11
	HKC De Wereldboom*	0	0	0
	Huibersschool	13	9	22
	IBS El Amien I*	0	0	0
	IBS El Amien II	6	2	8
	IBS El Kadisia	12	2	14
	IJdoornschoon	3,75	15	18,75
	IKC De Kaap	20	12	32
	IKC Het Talent	10	10	20
	IKC Knotwilg	8	5	13
	IKC Tuindorp	6	1	7
	IKC Zeven Zeeën	8	8	16
	Jenaplan Atlantis*	0	0	0
	Johannesschool	5	4	9
	Joop Westerweelschool	22,25	5,3	27,55
	KBS 't Koggeschip	12	4	16
	KBS St. Henricus	14,75	5,3	20,05
	Louis Bouwmeesterschool	3	3	6
	Lukasschool	9	11	20
	Merkelbachschool*	0	0	0
	OBS Bos en Lommer	9	5	14
	OBS De Blauwe Lijn	7	8	15
	OBS De Dapper	22	12,8	34,8
	OBS De Globe	18	10	28
	OBS De Krijtmolen	8	8	16
OBS De Punt	10	6	16	
OBS De Rozemarn	16	4	20	
OBS De Schakel	32	16	48	
OBS De Springstok	5	7	12	
OBS De Ster	1,2	2	3,2	
OBS De Toekomst	4	4	8	
OBS Holendrecht	3,45	3	6,45	
OBS IJplein	14	12	26	
Oecumenische Basisschool Timotheusschool	8	3	11	
Pieter Jelles Troelstraschool	6	3,75	9,75	
Pro Rege School Noorderhof	9	12	21	
Rosaschool	2	3	5	
Spring High Go	2	3	5	
Tijl Uilenspiegelschool	4	4	8	
Subtotaal	Som	485,4	373,25	858,65
	Uniek	55		

SBO		Prof. Dr. I.C. van Houteshool	16	20	36
		SBO De Driesprong	2	1	3
		SBO De Zeppelin	12	8	20
		SBO Professor Dumont	32	16	48
		SBO Universum	6	4	10
Subtotaal	Som		68	49	117
	Uniek	5			
VSO		Altra College Centrum	12	10	22
		Altra College De Koppeling	1	3	4
		Orion College Noord	8	2	10
		VSO Alphons Laudy	13	8	21
		VSO De Heldring	0	8	8
Subtotaal	Som		34	31	65
	Uniek	5			
PRO		Kolom Praktijkcollege De Atlant	8	2	10
		Kolom Praktijkcollege Het Plein	4	1	5
		Kolom Praktijkcollege Noord	12	10	22
		LUCA Praktijkschool	32	6	38
Subtotaal	Som		56	19	75
	Uniek	4			
VO		Amsterdams Beroepscollege Noorderlicht	0	10	10
		Calandlyceum	6	2	8
		CBurg College	6	5,5	11,5
		Christelijke Scholengemeenschap Buitenveldert	3	4	7
		Hervormd Lyceum West	2	3	5
		Hogelant	8	5	13
		Iedersland College	9	8,25	17,25
		IJburg College	32	6	38
		Kiem Montessori	3	2	5
		Lumion	1	2	3
		Marcanti College	12	3	15
		Mundus College	14	3	17
		Over-Y College	7	8	15
		Spring High	4	4	8
		Sweelinck College	18	14	32
Subtotaal	Som		125	79,75	204,75
	Uniek	15			
Totaal		Totaal gemiddeld aantal uren per week	768,4	552	1320,4
		5% Deskundigheidsbevordering			66,67
		Uniek aantal scholen	84		1,85 fte
		verdeling in % met deskundigheidsbevordering	55%	40%	
		verdeling in % zonder deskundigheidsbevordering	58%	42%	1387,1
	Inzet in fte	21,34	15,33	38,5	

* uren nog niet bekend

Vertrouwelijke gegevens - niet verspreiden

Copyright © 2000-2021 salesforce.com, inc. Alle rechten voorbehouden.

Bijlage 4. Type monitoring, evaluaties en aantal deelnemers of respondenten (=n)

Datum	Wat	Soort	Aantal	Type data
4-6-2021	Tussentijdse Evaluatie	Online vragenlijst	Culturele instellingen <i>n=20</i> Cultuurcoaches <i>n=29</i> Scholen <i>n=49</i>	kwalitatief kwantitatief
28-4-2021	Participatieve evaluatie ¹	Online Zoom Break-out rooms	Culturele instellingen <i>n=12</i> Cultuurcoaches <i>n=35</i> Scholen <i>n=1</i>	kwalitatief
20-10-2020	Tussentijdse evaluatie ²	Online vragenlijst culturele instellingen en cultuurcoaches	Culturele instellingen <i>n=15</i> Cultuurcoaches <i>n=34</i> Scholen <i>n=0</i>	kwalitatief kwantitatief
2020-2021	Gesprekken	Gesprekken met scholen, culturele instellingen en cultuurcoaches	<i>Culturele instellingen n=32</i> <i>Cultuurcoaches n=60</i> <i>Scholen n=64</i>	kwalitatief
2020-2021	Monitoring gerealiseerde fte inzet op scholen	Online registratieformulier voor culturele instellingen	<i>Culturele instellingen n=20</i> <i>Cultuurcoaches n=60</i> <i>Scholen n=64</i>	kwantitatief kwalitatief
2020-2021	Verantwoording BRC	Rijksvragenlijst	<i>Culturele instellingen n=28</i>	kwantitatief kwalitatief
2020-2021	Evaluatie	Vragenlijst na elke bijeenkomst van de leergemeenschap	<i>Cultuurcoaches n=35</i>	kwalitatief

Mocca in opdracht van de gemeente Amsterdam

Directie: Peggy Brandon

Projectbegeleiding: Kim Blackburn

Coördinatie en ontwikkeling leergemeenschap: Babette van Harsseelaar
(tot juli 2021) en Niek Putman (vanaf juli 2021)

Redactie: Pieter van den Hout

Opdrachtgever gemeente Amsterdam

Beleidsadviseur Onderwijs: Sharon Trémour

Beleidsadviseur Kunst en Cultuur: Marja van Nieuwkerk

Amsterdams Fonds voor de Kunst

Hoofd Letteren, Cultuureducatie en Cultuurmakers: Kirsten de Graaff

FvM'Design

Opmaak: Francien van Maasdijk

Monitor en Evaluatie Pilot Cultuurcoach 2020-2021

6 september 2021



EXPERTISECENTRUM CULTUURONDERWIJS

Baarsjesweg 224 1058 AA Amsterdam

T 020 - 620 9567 | info@mocca.amsterdam

www.mocca.amsterdam